

Реферат на тему: "Біблійні мотиви та образи в творчості українських письменників 19-20 століть"

Тематично-літературні реферати

Реферат на тему:

Біблійні мотиви та образи в творчості українських письменників 19-20 століть

Кінець XIX — початок XX ст. - один із найцікавіших і найскладніших періодів не лише в мистецтві, а й у суспільному житті. Суспільство втрачає духовні орієнтири, не знає, у що вірити та куди йти. А література, не задовольняючись формами критичного реалізму, теж немовби опинилася на роздоріжжі. Перед письменниками стояло завдання осмислити кризу в соціальному середовищі та мистецтві і віднайти шляхи подальшого розвитку культури.

Донедавна українську літературу кінця XIX — початку XX ст. не досліджували комплексно, як систему, не вивчали об'єктивно, із врахуванням усіх мистецьких явищ і фактів, не розкривали широту й різноманітність оновлення стильових особливостей літератури. В останні роки інтерес дослідників-літературознавців до цієї культурної епохи значно зріс, що викликало неоднозначні, інколи навіть діаметрально протилежні погляди на проблему визначення художніх методів та стилів художньої літератури кінця XIX - початку XX ст.

Серед теоретичних проблем, висунутих літературним процесом 90-х років XIX ст. і початком наступного, можливо, центральною є проблема визначення художнього методу, проблема поєднання традицій та новаторства в літературі.

Українська література кінця XIX — початку XX ст. - явище загальноєвропейського типу, і, як така, вписується у той процес зміни типів художнього мислення, методів, стилів, який визначає історико-літературний розвиток майже всіх європейських (у тому числі й слов'янських) літератур цього періоду. Загальновизнано, що в кінці XIX — на початку XX ст. в усіх європейських літературах розпочиналося становлення модернізму - художньої системи, принципово відмінної від художньої системи критичного реалізму.

В історії української літератури кінець XIX - початок XX ст. - період, позначений активним протистоянням і поєднанням реалізму й модернізму, традиційного та модерного мистецтва.

Біблія (книга) — визначна пам'ятка світової літератури. На сторінках Біблії багато прекрасних, поетичних легенд. Ці легенди давним-давно існували в народі і передавались з уст в уста. Потім, через багато століть, мудреці і поети почали в різний час записувати їх, потім ці записи були зібрані в "Біблію". Ця книга включає в ритуальні і юридичні кодекси, історичні хроніки, міфи, народні пісні (переможні, величальні, поховальні, сатиричні, любовну лірику тощо).

Із часів середньовіччя і до наших днів література черпає з Біблії теми, сюжети і

мотиви, переосмислюючи їх відповідно до вимог та ідей свого часу.

Найбільшою популярністю серед українських письменників користувалася притча про сіяча, що пояснюється просвітительською функцією літератури, прагненням відкривати народові очі на його життя. До неї не раз звертався Тарас Шевченко ("Чигирине, Чигирине...", поеми "Сон" і "Кавказ", "Саул", "Не нарікаю я на Бога") і Пантелеймон Куліш ("Дума", "Старець", "Неньчина пісня"). Цю притчу у демократично-просвітительському дусі перетлумачують Юрій Федькович ("Нива", "Дикі думи", "Думи мої, діти мої") Михайло Старицький ("На новий рік", "Нива").

Молоде покоління українських письменників, розквіт творчості яких припадає на цей період, під впливом соціально-культурної ситуації в Україні і нового досвіду європейських літератур дедалі більше усвідомлює обмеженість критичного реалізму, необхідність змін, відходу від традиційних проблем і форм їх зображення. Визрівали протест проти натуралізму, вузького просвітництва, "грубого реалізму", бажання якось наблизитися до новітніх течій європейської літератури, зруйнувати стереотипи і нормативи реалістичного побутописання.

Своєрідність літературного розвитку кінця XIX – початку XX ст. розуміли вже сучасники. У 1901 р. І.Франко пише про традицію й новаторство творчості молодих українських письменників у статті "З останніх десятиліть XIX віку": "Засвоївши літературні традиції своїх учителів, молода генерація письменників, до яких належать Ольга Кобилянська, В.Стефаник, Л.Мартович, Антін Крушельницький, Михайло Яцків і Марко Черемшина, прагне відображати своєрідність українського життя у зовсім новій європейській манері" [1, 108]. У цій статті І.Франко велику увагу приділяв дослідженню нових особливостей літератури кінця XIX — початку XX ст., правдиво висвітлив ті риси, що відрізняли "нову школу" літератури від "старої", а в статтях, "Старе й нове в сучасній українській літературі", "Принципи й безпринципність" та ін. продовжив розмову на цю тему.

Академік О.І.Білецький зауважував, що література кінця XIX — початку XX ст. – це час народження нової формації реалізму, для якої не знайшли ще вдалої назви, хоч для кожного ясно, що реалізм М.Коцюбинського, В.Стефаника, С.Васильченка та ін. відрізняється від реалізму їхніх попередників: "Це в усякому разі народження нової реалістичної літератури, що жила ідеалами наукового соціалізму і вела боротьбу проти просвітництва, що вироджувалося, проти декадентства і "чистого мистецтва"" [2, 70].

Сучасні літературознавці, зокрема В.Мельник, М.Наєнко, вважають, що "антинауково було б трактувати її (літературу кінця XIX – початку XX ст.) як органічне продовження класичного реалізму", що "то був ніякий не реалізм, а те, що пізніше назване модернізмом" [3, 54-63].

Сьогодні літературознавці намагаються осмислити процес зміни художніх методів, стилів та напрямів в літературі кінця XIX – початку XX ст. і трактують його або як продовження критичного (чи, як його ще називають, класичного) реалізму, або як початок модернізму ("ранній" модернізм). Проблема хронологічних рамок українського

модернізму і критичного реалізму, а також письменників, яких називають модерністами чи реалістами, залишається дискусійною.

Значну популярність в українських письменників мали притчі про таланти, блудного сина, любов, багача і бідного Лазаря, про терен. Наприклад, Тарас Шевченко ("Притча про блудного сина"), Іван Франко ("Дума про Наума Везумовича", "Притча про терен"), Леся Українка ("У пуші"), Павло Грабовський ("До сестри").

Крім притчових сюжетів і мотивів та використання оповідей про діяння пророків-праведників, апостольських проповідей, українська література осмислює морально-етичний зміст християнського вчення в цілому, звертається до образу Христа, Богоматері, їх загальнолюдського подвигу. "Марія" Т. Шевченка, де син Божий виступає як син людський, сонети XXXVI-XXXVIII І. Франка, які порушують проблему відповідальності людини за свої вчинки, "На полі крові" Лесі Українки. Загалом творів у Лесі Українки, в яких переосмислюються біблійні сюжети, більше п'ятнадцяти.

Вершинами художнього переосмислення євангельських сюжетів в українській поезії є "Марія", "Давидові псалми", "Пророк", "Неофіти", "Саул" Т. Шевченка, "Мойсей" у І. Франка, "Вавілонський полон" Лесі Українки.

Використовували біблійні сюжети в українській поезії і письменники нашої доби. Павло Тичина в поезії "Весна" використовує сюжет з біблійної легенди про всесвітній потоп, переосмислюючи його, як катастрофу, стихійне лихо. Максим Рильський у вірші "Рукам трудящим слава" використовує біблійний міф про маслинову гілку, що в переносному значенні означає емблему миру і спокою.

У Миколи Сингаївського зустрічаємо поезії, написані за біблійними переказами:

Переможцям щедро-любо
Пахнуть солодом тростини...
Хто з мечем іде на Кубу —
Від меча і сам загине.
("Мечі та струни")

Ідейне спрямування вислову, взятого з Біблії в сучасній літературній мові означає як пересторогу проти насильства і агресії.

Отже, використовуючи біблійні сюжети в українській поезії, наші письменники викривали світ насильства і пророкували народові світле майбутнє.

Література

1. Франко І.Я. Старе й нове в сучасній українській літературі // Збір. тв.: У 50 тт. — Т. 35. — К.: Наука, 1982.
2. Білецький О.І. До питання про періодизацію історії дожовтневої української літератури. — Збір. праць: У 5 т. — Т.2. — К.: Наука, 1965.
3. Література ХХ ст.: проблеми періодизації. (Круглий стіл) // Слово і час. — 1995. — № 4. — С. 54-63.
4. Франко І.Я. Збір. творів: У 50-ти тт. — Т. 37. — К.: Наука, 1982.
5. Коцюбинський М.М. Твори: В 7-ми тт. — Т.5. — К.: Наука, 1975.
6. Єфремов С. Історія українського письменства: У 2 т. — Т.1. — К., 1924.

7. Жулинський М. Традиція і проблема ідейно-естетичних пошуків в українській літературі кінця XIX – початку XX століття // Записки наук. товариства імені Т. Шевченка. Праці філолог. секції. – Львів, 1992. — С.141-153.

8. Небесьо Б. Любовний трикутник: Іван Франко – народ – модернізм // Сучасність. – 1991. — № 9. – С.17-25.